

8^ο Συνέδριο Δικαίου Τεχνολογίας και Επικοινωνίας:

MetaΕπικοινωνία: MME - Δημοσιογραφία - Δίκτυα - Πλατφόρμες & Χρήστες στην Ψηφιακή Εποχή

Τρίτη, 5 Απριλίου 2022

Καθ. Κ. Μασσέλος

Πρόεδρος της EETT & Αντιπρόεδρος του BEREC για το 2022

Η κοινωνία βιώνει τις ραγδαίες εξελίξεις στο τομέα της τεχνολογίας και τις σημαντικές αλλαγές που αυτές επιφέρουν ενώ συγχρόνως εγείρονται ερωτήματα σχετικά με ζητήματα δεοντολογίας και δημόσιας πολιτικής, αλλά και σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής και τη χρησιμότητα των ισχυόντων νομοθετικών και ρυθμιστικών εργαλείων που διέπουν τη χρήση τους.

Νέες νομοθετικές παρεμβάσεις καθίστανται αναγκαίες σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό άλλωστε στην Ευρώπη σήμερα βρίσκονται σε εξέλιξη σημαντικές νομοθετικές παρεμβάσεις: Οι συζητήσεις για το Digital Services Act (DSA) και το Digital Markets Act (DMA) τα οποία στοχεύουν στη δημιουργία ενός ασφαλέστερου ψηφιακού χώρου όπου προστατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των χρηστών και στη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις βαδίζουν προς την ολοκλήρωσή τους. Ήδη, στις 24 Μαρτίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πέτυχαν προσωρινή συμφωνία στο σχέδιο του DMA, το οποίο αναμένεται να εισάγει ένα νέο ρυθμιστικό (ex ante) πλαίσιο το οποίο θα έχει εφαρμογή στις ψηφιακές πλατφόρμες που εμπίπτουν στον ορισμό του ρυθμιστή πρόσβασης (gatekeeper). Αν και το τελικό κείμενο χρήζει τεχνικών εργασιών για την ολοκλήρωσή του προκειμένου να εγκριθεί επίσημα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αναμένεται ότι θα τεθεί σε ισχύ το πρώτο εξάμηνο του 2023 (έξι μήνες μετά τη θέση του σε ισχύ).

Στις 23 Φεβρουαρίου 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε το Data Act, μια πρόταση Κανονισμού που εισάγει ένα εναρμονισμένο σύνολο κανόνων σχετικά με τους δικαιούχους χρήσης και πρόσβασης δεδομένων που παράγονται στην ΕΕ σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Ο νέος Κανονισμός θα διασφαλίσει τη δίκαιη πρόσβαση στο ψηφιακό περιβάλλον, θα τονώσει την ανταγωνιστικότητα στην αγορά δεδομένων, θα ανοίξει ευκαιρίες για καινοτομία με γνώμονα τα δεδομένα, καθιστώντας τα πιο προσιτά για όλους.

Επιπλέον τον Απρίλιο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε νέους κανόνες και δράσεις για να μετατραπεί η Ευρώπη σε παγκόσμιο κόμβο για αξιόπιστη Τεχνητή Νοημοσύνη. Το πακέτο αυτό συμπεριελάμβανε πρόταση κανονισμού για την τεχνητή νοημοσύνη για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για την ΕΕ (AI Act).

Στο σημείο αυτό να σημειώσουμε τη σημαντική συνεισφορά του Σώματος Ευρωπαϊών Ρυθμιστών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (BEREC) στη διαμόρφωση των Νομοθετικών/Κανονιστικών πλαισίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως για παράδειγμα αυτό του Digital Markets Act, αλλά και πολιτικών γύρω από θέματα όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη και η βιώσιμη ανάπτυξη και το περιβάλλον.

Σήμερα περισσότερο από ποτέ, απαιτείται μια βαθιά κατανόηση της τεχνολογίας και των νομοθετικών και ρυθμιστικών εργαλείων γύρω από αυτήν. Είναι απαραίτητο να δημιουργήσουμε το αναγκαίο εξειδικευμένο πλαίσιο για να ανταποκριθούμε στις αυξημένες απαιτήσεις σχετικά με θέματα όπως η ασφάλεια των δεδομένων, η τεχνητή νοημοσύνη, το fintech αλλά και άλλες αναδυόμενες τεχνολογίες.

Οι κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο είναι απαραίτητο να διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους για την επικαιροποίηση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις νέες νομικές, ηθικές και κοινωνικές προκλήσεις οι οποίες προκύπτουν παράλληλα με την ταχεία πρόοδο της τεχνολογίας.

Ποιες είναι οι τεχνολογίες που θα αλλάξουν τον κόσμο την επόμενη δεκαετία; Το Blockchain; Η νανοτεχνολογία; Η τεχνητή νοημοσύνη και η μηχανική μάθηση; Τα βιομηχανικά ρομπότ; Τα στρατιωτικά ρομπότ; Το 3D printing; Τα Drones; Είναι σίγουρα δύσκολο να προβλέψουμε ακριβώς ποια θα είναι η πιο επιδραστική τεχνολογία και πώς θα διαμορφώσει τον κόσμο στο μέλλον. Ωστόσο γνωρίζουμε με βεβαιότητα ότι ο τρόπος με τον οποίο η τεχνολογία θα συνεχίσει να διαμορφώνει τον κόσμο θα επηρεαστεί από το νομοθετικό / κανονιστικό πλαίσιο της τεχνολογίας και τους περιορισμούς που αυτό θα θέσει.

Μια σειρά από σημαντικές εξελίξεις προβλέπονται για τη δεκαετία που διανύουμε. Εάν η προηγούμενη δεκαετία σηματοδεύτηκε από τις ευκαιρίες που ήρθαν με τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τις επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων, η επόμενη δεκαετία πιθανότατα αντιπροσωπεύει τις ευκαιρίες που θα έρθουν με την εμφάνιση των τεχνολογιών που θα αλλάξουν τον κόσμο.

Κάποιες σημαντικές προκλήσεις στο τομέα του δικαίου της τεχνολογίας τα επόμενα χρόνια εκτιμώ ότι θα είναι οι ακόλουθες:

1. Νομοθετικό / κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με το διαδίκτυο των πραγμάτων

Εκτιμάται ότι σήμερα υπάρχουν περισσότερες από 50 δισεκατομμύρια συσκευές συνδεδεμένες ασύρματα μέσω ενός δικτύου αισθητήρων στο διαδίκτυο.

Για τη διαλειτουργικότητα και για πολλά νομικά ζητήματα που θα προκύψουν από αυτήν, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα νέο σύνολο ρυθμίσεων που δεν υπάρχουν σήμερα.

Υπάρχουν επίσης ανησυχίες σχετικά με το πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι μεγάλες ποσότητες δεδομένων οι οποίες παράγονται από το διαδίκτυο των πραγμάτων. Θα πρέπει να θεσπισθεί κατάλληλο νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με την ενίσχυση της ασφάλειας των συνδεδεμένων προϊόντων, τον

προέλεγχο των μέτρων ασφαλείας και τους νόμους περί ιδιοκτησίας δεδομένων, καθώς και το νέο είδος ποινικών αδικημάτων που θα σχετίζονται με το διαδίκτυο των πραγμάτων.

2. Διακυβέρνηση αποκεντρωμένων αυτοματοποιημένων οργανισμών (decentralised automated organizations - DAO) και κρυπτονομισμάτων

Δεδομένου του τεράστιου δυναμικού των decentralised automated organizations (DAO), είναι βέβαιο ότι θα υιοθετηθούν ευρέως την επόμενη δεκαετία και θα πρέπει να δημιουργηθούν κανόνες διακυβέρνησης από κυβερνήσεις και ρυθμιστικές αρχές σε όλο τον κόσμο.

Δεδομένου ότι τα decentralised automated organizations (DAO) βασίζονται στο Blockchain, τα digital tokens θα πρέπει να νομιμοποιηθούν και να ρυθμιστούν ψηφιακά καθώς αυτές είναι οι μονάδες που επιτρέπουν τις συναλλαγές στο blockchain.

3. Νομοθετικό / Κανονιστικό πλαίσιο για 3D printing

Η πρόσβαση ιδιωτών σε 3D-printers έχει εγείρει ανησυχίες σχετικά με την εκτύπωση προϊόντων των οποίων μπορεί να είναι παράνομη η παραγωγή και μπορεί να οδηγήσει σε μαζική εισροή απομιμήσεων προϊόντων. Η τρισδιάστατη εκτύπωση είναι έτοιμη να αλλάξει τη ζωή μας και η νομοθεσία πρέπει να αντιμετωπίσει αυτό το γεγονός.

4. Νομοθετικό / Κανονιστικό πλαίσιο για την επίδραση των fake news και των social media στις δημοκρατικές διαδικασίες

Η τεχνολογική χειραγώγηση των εκλογών και της κοινής γνώμης έχει αυξηθεί και η νομοθετική παρέμβαση σχετικά με αυτά τα θέματα φαίνεται να πλησιάζει, παρά τη σθεναρή αντίσταση των υποστηρικτών της ελευθερίας του λόγου. Αναμένεται ότι αυτή τη δεκαετία αυτός ο τομέας θα αναδειχθεί ως κύριος τομέας δράσης για νομικούς και πολιτικούς επιστήμονες.

5. Νομικό πλαίσιο που προάγει την τεχνολογική προστασία/διατήρηση των φυσικών πόρων

Η προστασία του νερού και άλλων φυσικών πόρων όπως το έδαφος, τα δάση, η άγρια ζωή και ο αέρας αναδεικνύονται ως οι μεγαλύτερες προκλήσεις της ανθρωπότητας. Η προστασία τους γίνεται, μεσοπρόθεσμα ολοένα και περισσότερο προτεραιότητα, λαμβανόμενη υπόψη στη χάραξη πολιτικής. Οι κυβερνήσεις θα δημιουργήσουν αυστηρούς νόμους που θα επιβάλλουν και θα δίνουν κίνητρα για την προστασία των φυσικών πόρων, ιδιαίτερα του νερού.

6. Η εξέλιξη του νομοθετικού / κανονιστικού πλαισίου για εμπορικά drone

Η εμπορική εφαρμογή των drones βρίσκεται στην καλύτερη περίπτωση σε ένα εκκολαπτόμενο στάδιο. Αναμένεται να υπάρξει μαζική εφαρμογή drones σε πολλούς τομείς όπως τα logistics, η άμυνα, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, ακόμη και οι μεταφορές, η οποία θα απαιτήσει κατάλληλο νέο νομοθετικό / κανονιστικό πλαίσιο.